

CONFIDENTIEEL

Jakarta, 30 mei 1980

8777/1447

Onderwerp: aanbidding rapport
Militair Attaché.

./.
Ik heb de eer U hiernaevens ter kennisgeving aan te bieden afschrift van een rapport, hetwelk de aan deze post verbonden Militair Attaché uitbracht aan de Minister van Defensie d.t.v. de Chef Defensie Staf en de Staf Chefs van de drie Nederlandse Krijgsmachtdelen over de periode 1 maart - 15 mei 1980.

De Tijdelijk Zaakgelastigde,

R

Mr. G.N. Westersou van Meesteren

De Minister van Buitenlandse Zaken
te 's-Gravenhage

AMBASSADE VAN HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

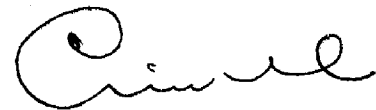
ROYAL NETHERLANDS
EMBASSY

CONFIDENTIEEL

No. LML/140/80

Jakarta, 30 mei 1980

Hierbij moge ik Uwer Excellentie mijn rapport
nr. 80/2 over de periode 1 maart - 15 mei 1980
aanbieden.

J. Linzel

De Kolonel der Infanterie
Landmacht, tvs Marine,
tvs Luchtmacht Attache

AAN: Z.E. de Minister van Defensie d.t.v. Chef Defensie Staf	3 x
Z.E. de Chef Landmacht Staf	1 x
Z.E. de Chef Marine Staf	1 x
Z.E. de Chef Luchtmacht Staf	1 x
i.a.a. Z.E. de Minister van Buitenlandse Zaken	1 x

CONFIDENTIEEL

RAPPORT 80/2

EEN KORTE SAMENVATTING OVER DE PERIODE 1 MAART - 15 MEI 1980

INHOUDSOPGAVE

ALGEMENE TOESTAND BINNENLAND

BLZ. 1 t/m 3

KORTE BERICHTEN

BLZ 3 t/m 6

- Adam Malik Vice-President in 1983?
- Anti-Russische protesten
- Moh. Hatta overleden
- Normalisatie Campusleven
- Anti-Chinese rellen
- Vervanging Chef Staf Leger
- Minister van Defensie, Generaal Joesoef
- Indonesië's grootste militaire oefening
- Irian Jaya
- Bezoek Hr. Swarttoew en Hr. Krook aan Indonesië van 18 tot en met 23 mei jl.

ALGEMENE TOESTAND BINNENLAND

Alhoewel het jaar 1982 nog in het verre verschiet ligt, gaan de algemene verkiezingen die dan zullen worden gehouden een steeds grotere rol spelen in het hedendaagse gebeuren. De verkiezingsstrijd is in feite al begonnen. De inzet: 920 zetels in het volkscongres en 360 zetels in het parlement. De contendents: Golkar, de regeringspartij en tot nu toe de grootste partij, die bij de voorgaande verkiezingen in 1971 en 1977 steeds ruim 60% van de kiezers achter zich kreeg, PPP, de opbouwpartij die door de fusie van de daarin opgenomen oude islamitische partijen NU, Parmusi, PSSI en Perti, ook wel een islamitische partij kan worden genoemd en PDI, de democratische partij, waarin gefuseerd de PNI, zijnde verreweg het grootste element, de protestantse en de katholieke partij en nog een 2-tal kleine partijtjes (Murba en IPKI) en die door de sterke nationalistische vertegenwoordiging als zodanig zou kunnen worden bestempeld. En als scheidsrechter de ABRI of wel de krijgsmacht die met zijn vaste zetels in het Congres en het Parlement een ontsparing zou moeten kunnen voorkomen.

Maar, zoals reeds in voorgaande rapportages gemeld, verkeren de zogenaamde echte politieke partijen PPP en PDI nog altijd in moeilijkheden en bestaat er nog steeds geen hechte eenheid en overeenstemming binnen deze partijen, die door oude stromingen en leiders worden beïnvloed. Waren vroeger de onenigheden binnen de PDI het onderwerp van gesprek, nu wordt er ook gesproken over een breuk bij de PPP. Een duidelijke scheur werd zichtbaar tijdens de plenaire zitting van het parlement op 29 februari jl. toen bij de ratificatie van het wetsontwerp ter aanvulling en verbetering op de Wet op de Algemene Verkiezingen de NU-groepering, die van 99 PPP-zetels in het parlement er 56 bezit, wegbleef.

Er wordt altijd gesproken over Indonesië als een overheersend islamitisch land en in een percentage uitgedrukt denkt men dan aan 90%. Er wordt ook wel gezegd dat dat allemaal nogal meevalt, dat vooral de Javanen mystiek zijn aangelegd en aan "kebatinan" doen en dat 40% "echte" islamieten een zuiverder beeld geeft. Indien men dan bedenkt dat de PPP in 1971 27% en in 1977 29% van de kiezers achter zich kreeg, zou men zich kunnen afvragen of de PPP, mede gezien de interne moeilijkheden, een werkelijke bedreiging zou kunnen gaan vormen voor de Golkar. Waarbij nog komt dat de Iraanse Ayatollah's en Mullah's met Khomeini aan het hoofd en de Libysche Kolonel Kadhaffi met zijn moordcommando's ook in Indonesië niet als voorbeeld van islamitische vroomheid worden aangemerkt, en geen propaganda voor de islam zijn.

In het licht van de hierboven reeds genoemde verkiezingsstrijd kunnen ook gezien worden een tweetal opmerkelijke en aandacht-trekkende en niet door iedereen gewaardeerde toespraken van President Soeharto. De eerste vond plaats ter gelegenheid van de bijeenkomst van de krijgsmacht-commandanten op 27 maart jl. te Pekanbaru. De President zette duidelijk witeen dat het de plicht van de krijgsmacht is om de constitutie van 1945 en de Indonesische staatsfilosofie Pancasila ten alle tijde te verdedigen. Kortheids- en gemakshalve moge voor een Engelse vertaling van de volledige toespraak worden verwezen naar bijlage I.

- 2 -

De tweede vond plaats op 16 april jl. ter gelegenheid van de 28-ste verjaardag van de "rode baretten", het keurkorps van de Indonesische krijgsmacht. Hier zeide de President dat er in Indonesië geruchten werden verspreid door zekere kringen als zou zijn privé-woning een verzamelplaats zijn van handelaren en ondernemers die met het geven van commissies aan zijn echtgenote contracten binnenhaalden. Dezelfde geruchtverspreiders vertelden dat hij - de President - ergens een of andere mooie filmster als bijvrouw erop nahield. Het doel van het verspreiden van deze geruchten zou zijn hem - de President - onaanvaardbaar te maken als President en hem door een ander te laten vervangen.

Uiteraard vraagt men zich af wie bedoelt de President met de bedreigers van de constitutie en de Pancasila en wie zijn die geruchtverspreiders die hem uit de weg willen hebben.

Sommigen menen zeker te weten dat het de nationalisten en Soekarnisten zijn, anderen wijzen naar de fanatieke islamieten die van Indonesië een islamstaat zouden willen maken. De "barisan sakit hati" of wel teleurgestelde en gefrustreerde hoge militaire en civiele ambtenaren, waaronder zich geruchtverspreiders bevinden, weten zeker dat de President hén bedoelde. Mogelijk heeft de President eens "Hollands gedacht" en is er sprake van "wie de schoen past trekke hem aan", of "drie vliegen in één klap".

Door de PDI werd aan de verkiezingsstrijd deelgenomen toen twintig van hun leden via de leiding van het parlement een brief schreven aan de President waarin zij het economische beleid van de regering in twijfel trekken en stellen dat Indonesië niet afhankelijk mag blijven van buitenlandse economische krachten. Dit is een typisch nationalistisch stokpaardje en het oppositionele dagblad Merdeka haakte hier onmiddellijk op in met een "di-modal-asing-kan" d.w.z. een "afhankelijk van westers kapitaal" artikel.

Men herinnerd moge worden dat in de vorige rapportage melding werd gemaakt van een brief van zeven Golkar-leden aan de President met betrekking tot de Pertamina-affaire in het algemeen en het Haji Thahir schandaal in het bijzonder. Het ging hier om het gigantisch financiële debakel van de Indonesische oliemaatschappij Pertamina onder leiding van Lt.generaal Ibnu Sutowo in 1976, waarbij sprake was van een schuld van meer dan 10 miljard US-dollar. Deze affaire kwam opnieuw in het licht van de belangstelling door vele tientallen miljoenen dollars en Duitse marken die de overleden Haji Thahir, destijds een der belangrijkste assistenten van Lt.generaal Ibnu Sutowo, achterliet aan enkele echtgenoten en kinderen die hierover ruzie maakten, hetgeen in de publiciteit kwam.

Een dezer dagen werd door de "State Secretary", Lt.generaal Sudharmono, het antwoord van de regering aan het parlement gegeven.

- 3 -

Ten aanzien van Lt. generaal Ibnu Sutowo werd gesteld dat alhoewel hij verantwoordelijk was voor Pertamina's schulden er nog geen gronden aanwezig waren om hem te vervolgen. Mochten deze gronden later wel worden gevonden dan zou hij alsnog worden vervolgd.

Ten aanzien van de miljoenen nalatenschap van Haji Thahir werd gesteld dat de regering er praktisch van overtuigd was dat deze niet verkregen commissies van Pertamina-transacties waren verkregen. De regering had Pertamina opgedragen om deze gelden terug te vorderen.

Alhoewel er na het voorlezen van de regeringsverklaring door Generaal Sudharmono een beleefd applaus opging, blijkt het nu al dat in ieder geval de PDI-en de PFI-fracties zich niet bij deze verklaring zullen neerleggen en aan een parlementaire missie denken die de Pertamina-affaire verder moet gaan onderzoeken. Verwacht mag worden dat in de periode voorafgaande aan de verkiezingen het economisch beleid een dankbaar aanvalsobject zal vormen voor de PDI en de PFI, dat door de regering zal moeten worden verdedigd. De corruptie zal door alle partijen worden aangepakt waarbij het de regering zal worden kwalijk genomen dat zij dit niet hard genoeg doet.

KORTE BERICHTEN

Adam Malik Vice-President in 1983?

Op een vraag van journalisten of hij zich in 1983 kandidaat zou willen stellen voor het Vice-Presidentschap antwoordde Adam Malik ontkenmend. Uiteraard werd hier de nodige publiciteit aan gegeven en na een bezoek aan President Soeharto gaf Adam Malik een nadere uiteenzetting. De vraag zou onbehoorlijk geweest zijn, een Indonesiër voorspelt de toekomst niet en hij - Adam Malik - loopt ook niet om werk te zoeken. Indien, zo zeide Adam Malik, de vraag had geluid: "soudt U bereid zijn kandidaat te zijn indien het congres in 1983 de keus op U laat vallen", dan zou het antwoord zijn geweest: "dat zullen wij dan later zien". Typisch Indonesisch en typisch Adam Malik. Verwacht mag worden dat Adam Malik zich in 1983 niet beschikbaar zal stellen gezien zijn leeftijd en zijn gezondheidstoestand. Bovendien is hij ook niet zo gelukkig met het Vice-Presidentschap.

Anti-Russische protesten

Islamitische groeperingen en studenten zetten hun betogingen tegen de Russische invasie in Afghanistan voort. Dit geschiedde in de vorm van het zenden van delegaties en het overhandigen van brieven en protesten. Er was geen sprake van ordeverstoringen en de veiligheidsautoriteiten hielden de protesten goed in de hand.

- 4 -

Moh. Hatta overleden

Op 14 maart jl. overleed nog onverwachts Moh. Hatta, de eerste Indonesische Vice-President onder Soekarno en mede proclamator van de Republiek.

De belangstelling zowel bij de condoleantiebezoeken aan zijn echtgenote in zijn woning als op de begraafplaats was enorm. Ook hier bleek weer iets van de bijzondere betrekkingen tussen Nederland en Indonesië toen ik in de vroege ochtend van 15 maart een condoleantiebezoek bracht aan de weduwe en de stroom van bezoekers werd stopgezet om aan een lid van de Nederlandse Ambassade de gelegenheid te geven van zijn deelneming blijk te geven.

Normalisatie Campusleven

De zogenaamde NKK (normalisatie van het leven in de campus) blijft een heet hangijzer en een steen des aanstoots voor de studenten die hier regelmatig tegen blijven protesteren. Nu moet hier wel aan worden toegevoegd dat het een kleine minderheid van activisten onder de studenten betreft. Een dialoog tussen de onder-Minister van onderwijs, Gafur, met studenten mislukte onlangs door het onbehoorlijke optreden van de studenten. Men vraagt zich af of de moeilijkheden met de studenten uiteindelijk niet zullen leiden tot het aftreden van de huidige Minister van Onderwijs, Daoud Joesoef, wiens gezondheid - mogelijk door de vele zorgen - te wensen overlaat.

Anti-Chinese rellen

Onlangs barstte in Ujung Pandang (Makassar) weer eens een anti-Chinese rel uit, waarbij vele Chinese zaken het moesten ontgelden en de schade van twee dagen onlusten werd geschat op 250 miljoen Rupiah (= bijna één miljoen gulden). Aanleiding was een veronderstelde mishandeling van een Indonesische vrouwelijke bediende door een Chinese winkelier. De veiligheidsdienst zou over aanwijzingen beschikken dat het de bedoeling was gelijktijdige anti-Chinese betogingen en rellen/organiseren in andere grote steden met een grote Chinese gemeenschap, zoals bijvoorbeeld Medan.

Vervanging Chef Staf Leger

Medio april werd toch nog onverwacht de Chef Staf van het leger, Generaal Widodo, vervangen door zijn plaatsvervanger Lt. generaal Poniman, die tegelijkertijd werd bevorderd tot Generaal. Alhoewel van de zijde van het Ministerie van Defensie werd verklaard dat het een normale aflossing was, is de algemene opinie toch dat Generaal Widodo niet helemaal paste in de nieuwe krijgsmacht welke de dynamische Minister van Defensie, Generaal Joesoef, voor ogen staat. Generaal Widodo, die enkele jaren geleden nog wel werd gezien als een mogelijke Minister van Defensie, was vooral een theoreticus en een Generaal die lezingen hield voor studenten op universiteiten en het nodige publiceerde. Evenals vroeger Generaal Panggabean was hij nu niet bepaald een troepengeneraal. Ook zijn gezondheid liet af en

- 5 -

toe te wensen over. De nieuwe Chef Staf is een wat meer extroverte, opgeruimde man met een grote ervaring die meer in de lijn van de Minister van Defensie werkt en hem dan ook regelmatig vergezeld op diens talrijke inspecties en bezoeken aan de meest afgelegen posten.

Minister van Defensie, Generaal Joesoef

In voorgaande rapportages is al meerdere malen de aandacht gevestigd op Indonesië's meest opmerkelijke Minister, Generaal Joesoef. Ditmaal moge worden volstaan met verwijzing naar bijlage II, een Engelse vertaling van een artikel in het dagblad Medan Utam Angkatan Bersenjata van de hand van de journaliste Hilmy Nasution met als kop "Het geheim van Generaal Joesoef's leiderschap".

Indonesië's grootste militaire oefening

Eind maart werd de grootste gecombineerde militaire oefening (Letihan Gabungan ADRI-80) gehouden sedert 1965. Zoals eerder gemeld namen meer dan 37.000 militairen behorende tot 30 bataljons van het leger en eenheden van de marine, Luchtmacht en de politie aan deze meerdaagse oefening deel. Daarnaast werden een studentenregiment en civiele organisaties ingeschakeld. In feite bestond de oefening uit een aantal kleinere oefeningen waarbij amphibische landingen, luchtlandingen en een helikopter raid op het eiland Bintang de hoogtepunten waren. Spectaculair en een groot succes was het optreden van het nieuwe in Nederland gebouwde korvet de KRI Fatahillah die een Excocet projectiel afvuurde op een op 18 mijl verweg geleerd afgeschreven marineschip van Russische makelij dat perdoes door midden werd geschoten en in de golven verdween. De hoogste militaire autoriteiten van alle krijgsmachtdelen, waaronder de Minister van Defensie, bevonden zich aan boord van de Fatahillah toen de eerste Excocet werd afgevuurd.

Alhoewel ik als "dean" van het militaire attache corps de militaire autoriteiten had benaderd om de militaire attache's de gelegenheid te geven de oefening bij te wonen, werden alleen de attache's van de ASEAN-landen (Thailand, Maleisië, Singapore en Philippijnen), die ook nog waarnemers zonden, uitgenodigd. Er werd weinig over de oefening, die als een eerste serieuze poging om een gecombineerde oefening te houden werd beschouwd, gepubliceerd.

Van de zijde van de Luchtmacht werden 7 Herculesen, 6 F27, 1 squadron Sabre Jets, 1 squadron OV-10, alsmede een groot aantal helikopters ingezet. Van marinezijde namen behalve de reeds genoemde Fatahillah ook de vier nieuwe in Zuid-Korea gebouwde patrouilleboten aan de oefening deel.

Alle Indonesische militaire attache's in het buitenland, waaronder Kolonel Moegiroen uit Den Haag, waren uitgenodigd om de oefening bij te wonen.

De oefening stond onder leiding van Generaal-Majoor Sutanto, Commandant van het Nationaal Strategisch Commando (KOSTRANAS) die na de welgeslaagde oefening zijn derde ster kreeg. De man die het werk

- 6 -

deed was zijn Chef Staf, Brigade-Generaal der mariniers Rabain Jafar die zijn opleiding aan het KIM in Den Helder ontving. Generaal Rabain verzekerde mij dat de gedegen opleiding welke hij bij het KIM had genoten in hoge mate had bijgedragen tot het succes van de oefening.

Irian Jaya

Onlangs meldde zich de bekende OPM-leider Tabu bij het hoofdkwartier van het 17e territoriale commando, Cendrawasih, alwaar hij de wens te kennen gaf om in de samenleving terug te keren. Tabu noemde zichzelf president van de vrijheidsbeweging. Met hem keerden vele van zijn aanhangers terug naar hun dorpen. Wederom kan dit worden gezien als een succes van de zogenaamde "taktiek van de glimlach" die de centrale regering toepast op de guerilla-activiteiten in deze provincie.

Bezoek Hr. Swarttouw - President-Directeur Fokker - en Hr. Krook - Exec. Vice-President Marketing & Sales - aan Indonesië van 15 tot en met 23 mei jl.

Na op zondagavond 18 mei een drankje bij mij thuis te hebben geconsumeerd waarbij onder meer aanwezig Admiraal Sudomo, Generaal Daryatmo en Lt. Generaal Sutopo Yuwono, werden door de Heren in de loop der week bezoeken gebracht/besprekingen gevoerd met onder meer:

- Minister Habibie (meerdere malen);
- Garuda, Merypati, Pelita Air;
- Admiraal Sudomo, plv. opperbevelhebber - Hankam;
- Lt. Gen. Yogi Supardi, Chef Staf Admin. en Financiën - Hankam;
- Gen. Majoor Rais, Hoofd Plannen - Hankam;
- Luchtsmaarschalk Ashadi Tjahjadi, Chef Luchtmacht Staf;
- Luchtsmaarschalk Sugiri, Dir. Gen. Luchtvervoerdiensten;
- P.T. Nurtanio - Bandung.

Het meest belangrijke resultaat is dat Minister Habibie en de Hr. Swarttouw "elkaar gevonden hebben" en dat naar verwachting de goede relatie in de toekomst zal worden verstevigd. Indien Minister Habibie Europa/Nederlandwaarts reist zal hij voortaan zeker contact opnemen met Fokker.

Hr. Swarttouw is voornemens voortaan elk jaar een bezoek aan Indonesië te brengen. Hij komt dan als President-Directeur van Fokker "en corporate business" en niet als "verkoper" van vliegtuigen. Dit laatste aspect was nu wel naar voren gekomen en naar verwachting zal Garuda nog meer F28's, Merypati mogelijk zes F27's en Pelita Air nog één F28 nodig hebben. Bij Hankam en Mabab werd een mogelijke bestelling van de F27 Maritime besproken.

Wat betreft een samenwerking tussen Fokker en Nurtanio waren zowel Minister Habibie als Hr. Swarttouw van mening dat zij tot 1985 "vol" zaten met andere ontwikkelingen en dat na 1985 een nauwere samenwerking tussen Fokker en Nurtanio mogelijk zal worden. Daartoe dient men in de komende jaren het contact te onderhouden.

"SECRET" OF GENERAL M. JUSUF'S LEADERSHIP

I tried to calculate how far I travelled in the company of the party of Minister/ABRI commander general Jusuf in his latest inspection from April 19 to 23. The tour covering Jakarta, Medan, Yogyakarta, Iswahyudi airbase, Ujungpandang, Biak, Surabaya, Jakarta was, I guessed, the distance between Jakarta and Paris. You rose at 4 a.m. to be able to fly before the sun rose and you had only 25 minutes for lunch while the program ended late in the night. It was physically tiring, but the tiredness vanished when you got a picture of the ABRI that General Jusuf was building. It was very illuminating to listen to the General's briefings before the Hankam senior officers, the commanders of Kowilhan, Kodam, Brigades, Korem, Battalions, Kodim and the units he visited.

Now this writer has seen the mosaic pieced together. This is the latest information on the plan for ABRI's development based on strategic calculations, related to tactical and military technological developments and based on the view and the essence of the ABRI soldiers. General Jusuf mentioned them also, and parts of them have been reported by the press since April 21.

Strategy is a matter of accuracy in calculations, scrupulousness in choosing alternatives. High military technology is as a matter of money, but the essence of the ABRI soldier is quite a different matter. This cannot be bought and cannot be copied. He must be down to earth because ABRI is Indonesian, is fighting in Indonesia and has to utilize Indonesia's potentials. In other words, the Indonesian soldier must stand on Indonesia's culture and tradition. On every occasion, General Jusuf has emphasized this. "Without cultivating the identity and personality of ABRI that is rooted in the Indonesian culture and tradition, the most modern weapons which ABRI has or will acquire will be useless. He referred to the U.S. military defeat in Vietnam as proof that modern equipment is no guarantee to win a war.

On this tour I listened to the great issues he mentioned, and noticed how he dealt with the problems raised by the battalions commanders, because he told them not to be afraid of him and their superiors and tell them the truth as well as make suggestions freely. From all this, I got some understanding of the secret of General Jusuf's leadership, managing in a short time to give a new image to ABRI.

In my opinion, General Jusuf always approaches problems from the human aspects, from the aspect of the Indonesian culture that is based on the principle of family spirit. What's more, there is consistency. Listen to what he called the three basic frameworks of his policy. Firstly, on the basis of Sapta Marga (seven pledges), we are obliged to cultivate all the components of ABRI so that every member is convinced of the truth of his devotion to country and people. Secondly, on the basis of the conviction of the duty that is based on idealism and dedication, the Indonesian people will understand the truth of the normative values of Sapta Marga which guide ABRI and will fully support it in the performance of its duties. Thirdly, with the full support of the entire Indonesian people for ABRI's duty and while the Government is convinced of the

usefulness of the performance of this duty, all policies in field of the state's defense must be supported by an adequate budgetary policy.

Look how human the three frameworks are. Firstly, he gives a motivation to the ABRI members concerning their duty. Secondly, he gives a motivation to the people for the full support of ABRI, and thirdly, he gives a motivation to the Government for providing adequate funds to ABRI. Motivation is human, because man is not a machine. True, you can move people without giving them a motivation but the movement will not be felt deeply.

In his latest inspection, he reprimanded the commanders who did not yet pass on his policy to the soldiers. He wanted every soldier to understand his policy. For him, his policy may not be kept a secret to the soldier, and, he added, to his family. Why must the soldier's wife be informed of his policy? He said it is not possible for a soldier to perform his duty in peace, if his family is not convinced that he performs tasks for the state and people and indirectly also performs a task for his family. This is what I mean by the family spirit.

There are some other examples. General Jusuf said he had received letters from the children of ABRI families telling him that they had to walk for so many kilometers to school as there were no buses and no transportation money. So he provided one bus for every battalion to take children to school and for the wives to go shopping. The Defense Department has funds to build good barracks, but postponed implementation until June to complete surveys and get the best designs that have to meet two requirements. The houses must be able to guarantee discipline and must support the human wish to get a home. In other words, the Battalion's houses are not military barracks. General Jusuf has issued an instruction that no retired ABRI member may be expelled from the house he occupies. It has to be seen to it that he gets another house which he will pay by installments from his pension.

What about the cultural approach or what the general has desired as soldiery that is based on the Indonesian culture and tradition? He himself does not hesitate to slap a soldier at attention on the back and asking him questions about his private life. I believe this is not the "kissing baby" customs of politicians in other countries. This is proper for Indonesia where the relations between superiors and subordinates are "primus inter pares" relations.

General Jusuf invited Pak Widya and Pak Sutopo, two retired officers whose effective ranks were Lt.Col., to attend the recent ABRI exercise and seated them near him (say, the VIP section), while other generals had to find a place somewhere else. He explained the position of "sesepuh" (elders) in Indonesia's soldiery to the Asean military attaches. Sesepuh has a position and a function in Indonesia's culture and why should Indonesia's soldiery not practice it.

General Jusuf has told his men that good Indonesian culture, customs and traditions must be preserved and that the Indonesian soldier must use them as their foundation. He also said that the Indonesian leadership must be based on the Indonesian culture and tradition whose essence is the family spirit and solidarity. Relations between superiors and subordinates, too, must be based on the principle of family spirit and solidarity. He added that such relations are not limited to the term of office: After receiving the Presidential Decision on the replacement of the Army Chief of Staff, he took them both to the President, to Army headquarters, and on his recent tour. It is the Indonesian tradition to greet when you come and greet when you go.

So important does General Jusuf consider the principle of leadership that he has instructed inclusion of the history of Indonesia's culture, traditions and customs in the curriculum of every ABRI educational institution.

In conclusion, this first trip in the party of General Jusuf was very valuable for me and I am convinced that his program of which the key is unity of ABRI and the people will no doubt be realized as it is supported by a leadership that is acceptable to ABRI. How good would it be if we had other Jusuf's like him.

PRESIDENT SOEHARTO'S ADDITIONAL MESSAGE TO 1980 ABRI
COMMANDERS MEETING

Gentlemen,

On this very valuable occasion, I would like to add several things, in the hope that they will be used as material to enhance experience and also to enhance vigilance in the discharge of the task of the Armed Forces of the Republic of Indonesia, particularly in the discharge of the dual function of ABRI and more specifically in the discharge of its function as a social force in joining to guarantee the survival of political democracy and economic democracy based on Pancasila.

Of course, you yourselves know that the New Order was born as the consequence of the ups and downs of the struggle of the Indonesian people which was highly influenced by developments of political ideologies whereas political ideologies could not but have a great impact on the division of groups as well as on the leaders of the groups. So before the New Order was born we saw and sensed that our national ideology was submerged by various existing ideologies, whether it was Marxism, Leninism, Communism, Socialism, Marhaenism, Nationalism or Religion. Our national ideology purely functioned as the unifier of our nation. And it was no less visible and this we also faced was the fact that after the groups that were greatly influenced by their respective ideologies felt they were able to mobilize their strength, there appeared a desire to impose their will on other groups by force. And so there were unending rebellions, like the DI/TII in West Java, Central Java, Sulawesi, Aceh as well as the rebellions staged by the G30S/PKI, starting with its Madiun affair. There was also a rebellion staged by the PRRI and Permesta. All these events were clearly only an obstacle to the progress of our struggle in realizing a just and prosperous society based on Pancasila. There were no inconsiderable victims that we witnessed, whether they were the soldiers we loved or the people themselves. That's why we do not wish to see the events repeated.

Hence there was determination of the New Order to make a total correction of deviations from Pancasila and the 1945 Constitution. Therefore it is on the basis of this correction that we wish to have Pancasila and the 1945 Constitution in their genuine form.

We wish to defend Pancasila and the 1945 Constitution, in fact we have also reached a consensus that we do not wish to revise the 1945 Constitution and Pancasila. So we must truly return to how to implement the consensus to defend Pancasila, to defend the purity of the 1945 Constitution and maintain the wish not to revise Pancasila.

Of course, we must have the same understanding and be agreed which Pancasila we will defend and maintain and will not revise. The Pancasila we wish to maintain is of course the Pancasila that has obtained the joint agreement of our leaders, accepted one day after the proclamation.

The proclamation itself brought the Indonesian people to the gate of independence, unity, sovereignty and a just and prosperous society. It was for that purpose that we established the Republic of Indonesia with sovereignty in the hands of the people. It is the basis of the Republic of Indonesia with sovereignty held by the people, namely belief in God Almighty, humanity, unity, democracy led by wisdom in consultations and social justice for all the Indonesian people that we afterward call Pancasila.

The people's sovereignty is in the hands of the people and the system of democracy that is clearly contained in Pancasila itself is democracy led by wisdom in representative consultations.

So gentlemen, we must truly understand that it is in accordance with our constitution that sovereignty is in the hands of the people. We have been able to discover a mechanism of national leadership and a system under which the People's Consultative Assembly is the highest body holding the sovereignty of the state and of the people. The People's Consultative Assembly consists of the House of Representatives with the addition of the representatives of the regions and of groups. It is this Assembly that has the duty to formulate the great outlines of state policies and elect the President and the Vice-President. In addition, there is a special authority, namely the authority to revise the constitution. Under article 37 of the 1945 Constitution it is stated that to revise the Constitution at least two-thirds of the members of the People's Consultative Assembly shall be present and resolutions shall be adopted (ratified) by at least two thirds of the members present. This is when the revision of the 1945 Constitution is wanted.

Speaking of the 1945 Constitution, I think many questions can be raised whether only the 1945 Constitution can be changed while Pancasila is not changed. For the 1945 Constitution consists of the Preamble, the body and the clarification. It is possible that if not only the body of the Constitution can be changed, then also the preamble and Pancasila as the basis of the state can be changed.

It is here that ABRI sees the determination of the New Order not to change Pancasila, not to change the 1945 Constitution whereas the constitution itself justifies a revision, namely when two thirds of the votes of two thirds of the members present agree to revise the 1945 Constitution and ratifies this revision.

How should it be maintained so that it can truly be accounted for constitutionally? Here lies the effort of ABRI at the time to reaffirm, together with social-political forces, that actually ABRI has made pledges and committed itself not to change the 1945 Constitution.

Everything is contained already in the Sapta Marga (Seven Pledges). The first pledge says that we are citizens of the unitary Republic of Indonesia based on Pancasila, which means that Pancasila is the one and only ideology that we accept as the foundation of the state.

The second pledge says that we are Indonesian patriots who support and defend the state's ideology, are responsible and know of no surrender. So it is clear that under any circumstances whatsoever we may not surrender if Pancasila and the 1945 Constitution are threatened. And it is this that summoned us all to face the G30S/PKI affair.

The third pledge says that we are Indonesian knights who believe in God Almighty and defend honesty, truth and justice. All these bind ABRI in any circumstances whatsoever not to acquiesce in the replacement of the 1945 Constitution and Pancasila. If necessary we must take up arms. But it is clear that if we take up arms, there will be casualties among the soldiers and the people. So we must seek ways how the commitment can be safeguarded constitutionally and also democratically.

So there was a consensus with all political parties at the time that ABRI be given a chance by sacrificing its basic right to be elected and to elect and be appointed to fill one third of the seats in the People's Consultative Assembly. This is actually not in conflict with the Constitution, but it is still possible for two thirds of the members to effect the change if there is a wish to effect the change. However, since ABRI did not wish to see a change and had to use its weapons in facing a change of the 1945 Constitution and Pancasila, we had better kidnap one out of the two thirds of the members who wished to revise the 1945 Constitution and Pancasila, because decisions by two thirds minus one would not be valid. This was accepted by all social-political forces and so there was a consensus to appoint one third of the members of the People's Consultative Assembly to safeguard Pancasila in facing one of the articles of the 1945 Constitution under which the Assembly can change the 1945 Constitution and Pancasila.

Gentlemen,

We knew afterward that the People's Consultative Assembly consists of the House of Representatives, representatives of the regions and of groups. So there are appointees not just in the People's Consultative Assembly but also in the House of Representatives. But the function is different. The function is as stabilizer and dynamizer of democratic life. Appointed as the core of the appointments to the People's Consultative Assembly are only 100 Persons, or 22% out of 460. Out of this 100, 25 are given to the non-ABRI, non-party and non-mass organization functional group.

The entire consensus was successfully confirmed in a law, the Law on the Composition of the People's Consultative Assembly and the House of Representatives. This is Law No. 16 which is still in force.

As to whether the law can be changed, I think it can be changed, but the consensus must be changed beforehand. That which may change the consensus is not the Government nor the House of Representatives but the People's Consultative Assembly itself. So long as the consensus still exists or is not yet changed, the composition of the People's Consultative Assembly, the House of Representatives and the local legislative bodies remains as stipulated by Law No. 16.

Gentlemen,

Therefore we are still observing this law. To face future situation the one third that ABRI has obtained for sacrificing its basic right still makes it possible for the two thirds to change the Constitution. So we must seek together with the other social-political forces to strengthen the one third, because the one third cannot possibly be increased but must be supplemented by other social-political forces which legally accommodate the trust of the people. Naturally this depends very much on the composition and structure of political life, of the political parties and the functional group.

Gentlemen,

In the framework of perfecting political life, since the birth of the New Order the People's Consultative Assembly has tasked me to reduce the number of political parties.

At the time we inherited nine political parties and one Sekbergolkar (Golkar Joint Secretariat) which did not function as it does now. The nine political parties and one functional group which were very much influenced in their struggle by different ideologies resulted in a compartmentalization so that to cultivate unity and union the MPRS (Provisional People's Consultative Assembly) tasked me to simplify the life of the political parties. What we had to do was of course based on the original consensus, namely that we wished to restore Pancasila as the state ideology, which also meant that the grouping of our social-political forces should also be based on one principle and one ideology, namely Pancasila. Then the grouping was not based on different ideologies, but on one ideology and then we had to group the forces to reach our ideal, namely the just and prosperous society based on Pancasila. This also meant that it concerned all the aspects of the lives of Indonesians; Indonesians who are devoted to God, believe in God as their Creator; we have God-given natural traits as individuals and as social beings, the nature of man's life that cannot be detached from his needs, materially and spiritually, and in this world and in the hereafter. So we consulted on these and all social-political forces should be grouped in a way that heeded the needs of man to head for the ideal of a just and prosperous society based on Pancasila; they are material spiritual needs, and a balance between the material and the spiritual so that there were only three groups besides ABRI as a social-political force. This obtained the consensus of all groups, only the implementation was more difficult so that this was not yet realized in the 1971 general election. In the 1971 general election, there were ten electoral symbols, namely nine from the political parties and one from the functional group party.

But after the general election, we were able to lead to the grouping by implementing the establishment of factions in the DPR and also in the MPR as they are now in existence, namely the PPP faction, PDI faction. Functional Group faction besides the ABRI faction itself.

After the general election in 1971, the general session of the MPR tasked me again to repeat the earlier mission so that the simplification of the party system would be truly realized. We therefore continued our efforts through consultations so that in the end, in 1975, we reached the Law on Parties and the Functional Group. Only the reality was that one of the consensuses we did struggle for, namely that all political parties and the functional group based themselves on one ideology, Pancasila, was not yet successful so that there was still a political party that added another principle to the principle of Pancasila. This naturally presented a question to us why they did not yet fully trust Pancasila as an ideology. However, because of democratic developments we were compelled to accept it while continuing attempts at bringing them to their senses. The processes of making the Law on Parties and the Functional Group up to the General Session of the MPR still showed evidence of doubts about Pancasila. This was even more evident in the process of the birth of MPR Decision No. 2 on Guidance to Understanding and Implementing Pancasila (P4) that led to the walk out. So also with the settlement of the General Election Law, with the revision or improvement of the General Election Law which still did not show a joint effort and our agreement as some walked out. All this must at least show to us or ask us to be vigilant in the framework of safeguarding Pancasila and the 1945 Constitution.

Therefore, precisely to make a success of the dual function (of ABRI) as social-political force while we jointly with the other social-political forces are democratically not using weapons and so long as we cannot yet succeed in bringing them to their senses, we must always step up our vigilance, choose partners, friends who truly defend Pancasila and have no doubt whatsoever in Pancasila.

I hope that all the experiences we have gained during the New Order be used as material to constantly step up vigilance, for the sake of the safety and security of Pancasila and the 1945 Constitution, which means for the sake of the success of our struggle to reach the just and prosperous society based on Pancasila, particularly as this will be passed on to the younger generations. We of the 1945 generation, like me who has left ABRI service but senses that he has not been severed from the ABRI struggle because he places himself in Pepabri (Association of Retired ABRI members), will keep up supporting the struggle of ABRI in the discharge of its dual function.

This is the additon to my speech which I want you to truly reflect on it in the performance of your mission. We do not mean to be hostile to the party or group which does not yet trust Pancasila 100%, no, but we are obliged to persuade them in such a way that all the social-political forces will base themselves on our national ideology, Pancasila, with no additon whatsoever. Hopefully, gentlemen, in our approach which we make constitutionally and democratically, you will be able to participate in taking them to the direction we hope for, and if that can be realized, then the proclamation which took the Indonesian people to the gate of independence, unity, sovereignty, justice and prosperity will doubtlessly be realized.

Thank you for your attention and patience in listening to the addition to the message I have delivered.

Thank You.